BIBLIOGRAFIA ADNOTOWANA

Nauczanie Jana Pawła II o roli uniwersytetów 1978-1986

L'intelligenza e la ricerca al servizio di Dio e dell'uomo. *Wiedza i badania naukowe w służbie Boga i człowieka.* [Mediolan 4 XI 1978]. *Insegnamenti di Giovanni Paolo II,* I (1978) s. 297-304. [Città del Vaticano] (Dalej cytowane – IGP).

Uniwersytety znajdują się w sytuacji ustawicznego odkrywania sposobów służenia człowiekowi. Budowany dzięki temu postęp wymaga dopełnienia płynącego z wiary, aby wkład uniwersytetów w kulturę mógł rozwijać człowieka, a nie ograniczać jego możliwości.

Operare la sintesi tra la fede e cultura. *Dokonywać syntezy wiary z kulturą.* [Guadalupe 30 I 1979]. IGP, II (1979) s. 306-310.

Istnieje ścisły, organiczny związek uniwersytetów z dziełem propagowania integralnej wizji osoby ludzkiej, realizowany poprzez tworzenie syntezy kultur miejscowych z cywilizacją chrześcijańską, w której istotną rolę odgrywa odkrycie sensu historii w Chrystusie.

Le università cattoliche per una pastorale della cultura. *Uniwersytety katolickie w pracy na rzecz duszpasterstwa kultury.*[Rzym 24 II 1979]. IGP, II (1979) s. 444-447.

Uniwersytety katolickie spełniają funkcję dawania świadectwa i apostolatu, bez której Kościół nie mógłby w pełni i trwale ewangelizować szerokiego świata kultury. Sam świat uniwersytecki bardziej niż kiedykolwiek odczuwa obecnie potrzebę obecności Kościoła, świadomy niebezpieczeństw wynikających ze zredukowania wizji człowieka poprzez fragmentaryzację ujmowania jego osoby.

L'amore ardente della verità ispiri la gioia della ricerca. *Umiłowanie prawdy źródłem radości z jej poszukiwania.* [Kinszasa 4 V 1980]. IGP, III (1980) t. 1, s. 1119-1126.

„Uniwersytet stanowi w sposób naturalny część spuścizny kulturalnej danego narodu". Stąd może ona promieniować na inne środowiska i dziedziny ludzkiej aktywności. Wymaga to jednak od profesorów i studentów „kompletnej i autentycznej formacji uniwersyteckiej", która ma za swój cel „naukę i świadomość", osiągane nie dla osobistej korzyści, ale dla wspólnoty.

La verità sull'uomo è inseparabile da quella su Dio. *Prawdy o człowieku nie można oddzielić od prawdy o Bogu.*[Paryż 1 VI 1980]. IGP, III (1980) t.1, s. 1579-1584.

W realizowaniu celu stojącego przed Instytutem Katolickim („przekazywać dla świata nauki zaczyn chrześcijański") istotną rolę odgrywa odkrywanie całoś-

ciowej prawdy o człowieku, która jest ściśle związana z prawdą o Bogu, bo pochodzi od Ojca, z daru Ducha Świętego przekazanego przez Jezusa Chrystusa.

L'integrale umanità dell'uomo si ispira nella cultura. *Integralne pojęcie osoby ludzkiej jest tworzywem kultury* [Paryż, UNESCO 2 VI 1980]. IGP, III (1980) t.1, s. 1626-1655.

Człowiek jest podmiotem i zarazem przedmiotem oraz celem kultury. Poprzez nią ma szansę przede wszystkim „być", a dopiero w sposób wtórny „mieć". Wymaga to jednak przyjęcia całościowej (duchowo-materialnej) wizji osoby, a nie tylko fragmentarycznych interpretacji stanowiących zagrożenie dla współczesnego człowieka.

Rinnovato collegamento tra pensiero scientifico e forza di fede dell'uomo che cerca la verità. *Odnowienie związku myślenia naukowego z mocą wiary człowieka poszukującego prawdy.* [Kolonia 15 XI 1980]. IGP, III (1980) t.2, s. 1200-1211.

Środowisko uniwersytetów niemieckich, tak ważne w dziejach kształtowania chrześcijańskiego Zachodu, stało się miejscem ujawnienia związku, jaki zachodzi pomiędzy poznaniem rozumowym a wiedzą płynącą z wiary. Jest to związek oparty na pochodzeniu obu tych dróg z tego samego źródła – mądrości Boga i Jego zbawczego wychylenia się ku człowiekowi.

Responsabilità della scienza e della technologia. *Odpowiedzialność nauki i techniki.* [Hiroszima 25 II 1981]. IGP, IV (1981) t.1, s. 540-549.

Zagrożenia, jakie stwarza współczesna technika dla bytu planety, są motywem odpowiedzialności ludzi zaangażowanych w tworzenie postępu naukowego i technicznego. Są też one racją nadziei na przezwyciężenie ryzyka zagłady poprzez stopniowe, powolne budowanie pokoju na drodze kształtowania świata bardziej ludzkiego. Wymaga to zbiorowych wyborów moralnych, w czym pomocne są wysiłki dydaktyczne i pedagogiczne uniwersytetów.

Siete al servizio dell'uomo attraverso la scienza e la ricerca. *Służycie człowiekowi poprzez wiedzę i badania naukowe.* [Ibadan, Nigeria 15 II 1982]. IGP, V (1982) t.1, s. 439-444.

Pierwszeństwo wartości duchowych we wszystkich dziedzinach kultury jest podstawowym wymogiem wierności człowieka samemu sobie. W przeciwnym wypadku następuje negacja zależności od Boga – źródła własnego istnienia. Dlatego „wykształcenie bez religii jest niepełne i grozi mu niebezpieczeństwo deformacji, przekształcenia się w instrument szkodliwy dla człowieka".

La Chiesa è solidale con l'università nella ricerca della piena verità sull'uomo. *Kościół jest solidarny z uniwersytetem w poszukiwaniu pełnej prawdy o człowieku.* [Bolonia 18 IV 1982]. IGP, V (1982) t. 1, s. 1223-1231.

Kościół przez swoje szkoły teologiczne i prawnicze był u początków instytucji uniwersyteckiej. Ta historyczna racja stanowi przejaw wspólnej dla Ludu Bożego i wyższych uczelni humanistycznych „pasji prawdy człowieka", zaspokajanej na drodze zespołowych poszukiwań, duchowej konfrontacji, dalekiej od zamykania się w sobie, czy też przesadnej specjalizacji i relatywizmu.

Il bene culturale di ciascuno come valore anche per gli altri. *Dobro kulturalne każdego człowieka jest wartością także dla innych.* [Lizbona 14 V 1982]. IGP, V (1982) t.2, s. 1648-1661.

Dzieło budowania uniwersytetu katolickiego winno dokonywać się przez zjednoczenie z Chrystusem, „centrum wszechświata i historii". Implikuje to zarazem wymóg „kompetencji oraz powagi badań i nauczania", solidne przygotowanie i wspólne zdążanie do prawdy w społeczności osób. Są to istotne elementy pozwalające włączyć aktywność uniwersytetów w ewangelizacyjną funkcję Kościoła.

Ricerca della verità e formazione dei giovani per la vera libertà dell'uomo. *Poszukiwanie prawdy i kształtowanie młodzieży do prawdziwej wolności.* [Padwa 12 IX 1982]. IGP, V (1982) t. 3, s. 412-417.

Uniwersytety tworzą jedność wiedzy o wyższym wymiarze, zbliżając się z pokorą do prawdy, z którą utożsamił się Jezus Chrystus. Oznacza to ich badawczy i zarazem pedagogiczny charakter, nastawiony na odwzorowanie w młodym człowieku modelu osoby wolnej, a więc znajdującej swe właściwe miejsce w trójkącie zależności: Bóg – bliźni – ja.

Libertà, cooperazione, universalità, servizio dell'uomo, condizioni per il vero avanzamento della cultura. *Wolność, współpraca, uniwersalizm, służba człowiekowi to warunki prawdziwego postępu kultury.* [Madryt 3 XI 1982]. IGP, V (1982) t. 3, s. 1094-1103.

Tradycja życia uniwersytetów Hiszpanii charakteryzuje się otwarciem na uniwersalny wymiar służby całemu człowiekowi. Koresponduje ona z warunkami obecnego rozwoju badań nad człowiekiem, jakimi są: klimat wolności, współpraca badaczy, wzajemne zrozumienie, cywilizacja miłości.

L'indispensabile missione dell'università nella società contemporanea. *Nieodzowne posłannictwo uniwersytetów w dzisiejszym społeczeństwie.* [Gwatemala 7 III 1983]. IGP, VI (1983) t. 1, s. 640-645.

Uniwersytety katolickie Ameryki Łacińskiej stały się kontynuatorami europejskiej tradycji wszechnic wiedzy i spełniają obecnie swą podstawową funkcję, jaką jest obrona godności człowieka i jego praw. W konsekwencji przyczyniają się do ugruntowania humanizmu w kulturach rodzimych. Ujawnia się w ten sposób naturalny związek uniwersytetów z Kościołem, oparty na wyzwalającej antropologii, pozostającej w zgodzie z duchowo-cielesnym wymiarem osoby ludzkiej.

La scienza è veramente libera soltanto quando si lascia determinare dalla verità, *Wiedza jest prawdziwie wolna jedynie wówczas, gdy pozwala się kształtować prawdzie.* [Fryburg Szwajcarski 13 VI 1984]. IGP, VII (1984) t. 1, s. 1704-1710.

Ustawiczny dialog naukowy i kulturalny, dokonujący się w środowiskach uniwersyteckich, jest szczególnie ważny dzisiaj, w dobie kryzysu spowodowanego zawodem, jaki technika i nauka wywołały w świadomości społecznej, nia dając człowiekowi sensu, szczęścia i szansy spełnienia się w historii. Uwolnienie naukowych aspiracji od zewnętrznych uwarunkowań zależy jedynie od związania badań naukowych z samą prawdą.

Servire insieme la verità e la libertà è una delle forme più belle d'amore. *Wspólne służenie prawdzie i wolności jest jedną z najpiękniejszych form miłości.* [Leuven 1985]. IGP, VIII (1985) t. 1, s. 1589-1597.

Badania uniwersyteckie są przejawem i zarazem chwałą umysłu ludzkiego, a prowadzone w nurcie wiary rodzą kulturę. Synteza wiary i kultury jest wymogiem nie tylko kultury, ale i wiary. „Wiara, która nie staje się kulturą, nie jest wiarą w pełni przyjętą".

Rendere il discorso della fede pertinente alle istanze nuove della cultura. *Należy wprowadzać poznanie poprzez wiarę w nowe dziedziny kultury.* [Lyon 7 X 1986]. IGP, IX (1986) t. 2, s. 946-956.

W świetle spuścizny doktrynalnej św. Ireneusza z Lyonu, dla chrześcijaństwa nie ma „świeckich" dziedzin wiedzy. Prawda o wcieleniu Chrystusa pozwala odkrywać Jego obecność wszędzie, zwłaszcza tam, gdzie stopniowo narasta rekapitulacja – scalenie i powrót stworzenia do Boga. Tajemnica wcielenia przekonuje też o jedności prawdy, ostatecznie zakorzenionej w Bogu. Odnosi się to także do problematyki społecznej, w którą znaczny katolicki wkład wniosło właśnie środowisko Lyonu.

Sappiano gli uomini riconoscere di nuovo nella cultura la „via regia" della liberazione dalle diverse schiavitù. *Oby ludzie na nowo uznali „królewską drogę" wyzwolenia od różnych zniewoleń.* [Florencja 18 X 1986]. IGP, IX (1986) t. 2, s. 1083-1094.

W obecnych czasach miasta zatracają swój tradycyjny charakter i swą wewnętrzną tożsmość. Stąd rodzi się paląca i uznawana przez Kościół potrzeba kultury (rozumianej jako zespół wartości i środków, za pomocą których człowiek wyraża bogactwo swej osobowości we wszystkich jej wymiarach), która nieustannie odnawia pamięć o przeszłości, inspiruje poszukiwanie uniwersalnych wartości, wśród nich prawdy człowieka i prawdy o człowieku, umożliwia osiągnięcie pokoju i zachowuje tożsamość grup ludzkich.

Per la sua natura scienza è in ultima analisi teocentrica. *W swych podstawach wiedza z natury jest teocentryczna.* [Sydney 26 XI 1986]. IGP, IX (1986) t. 2, s. 1667-1674.

Tajemnica człowieka – obrazu Boga – stanowi centrum badań, poszukiwań i studiów podejmowanych przez szkoły powołane na tym polu do osiągania jedynie

prawdy. „Pełna prawda o człowieku przewyższa możliwości poznawcze umysłu ludzkiego" i zbliża go do prawdy o Bogu i świecie, aby w jej świetle mógł budować bardziej ludzkie społeczeństwo.

Alle imperanti culturale della morte, dell'odio e della violenza bisogna contraporre quelle della pace e dell'amore. *Nurtom nienawiści, gwałtu i śmierci we współczesnej kulturze należy przeciwstawić wymagania życia, pokoju i miłości.* [Perugia 26 X 1986]. IGP, IX (1986) t. 2, s. 1207-1214.

Na uniwersytetach prawda jest osiągana wspólnym wysiłkiem nauczycieli i studentów (universitas docentium et discentium), oddających się różnym dziedzinom naukowym (universitas studiorum) i nastawionych na dotarcie do wszystkich ludzi. W ten sposób poprzez uniwersytety ujawnia się uniwersalizm pojmowania człowieka i świata, właściwy chrześcijaństwu.

Opracował: *K.K.*